

Strasbourg, 22.11.2016.
COM(2016) 739 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

Budući koraci za održivu europsku budućnost

Europske mjere za održivost

{SWD(2016) 390 final}

1. UVOD: PREDANOST EU-A ODRŽIVOM RAZVOJU

Održivi razvoj dugo je u samom središtu europskog projekta. U Ugovorima EU-a potvrđene su njegove gospodarske i socijalne dimenzije te dimenzije zaštite okoliša prema kojima je potrebno objedinjeno djelovati. EU je predan razvoju kojim se odgovara na potrebe današnjice, a da se pritom ne umanjí sposobnost budućih generacija da odgovore na vlastite potrebe. Dostojanstven život za sve u okviru ograničenja planeta, u kojem su usklađeni gospodarsko blagostanje i učinkovitost, miroljubiva društva, socijalna uključenost i odgovornost za zaštitu okoliša suština je održivog razvoja.

Danas su europska društva suočena s brojnim izazovima održivosti, od nezaposlenosti mladih do starenja stanovništva, klimatskih promjena, onečišćenja, održivih izvora energije te migracija. Moramo rješavati postojeće izazove i pripremati se za budućnost i pritom se prilagođavati brzini i složenosti globalnih promjena, ali i potrebama sve brojnijeg svjetskog stanovništva. Da bismo očuvali europski socijalni model i socijalnu koheziju nužno je ulagati u mlade ljude, poticati uključiv i održiv rast, uklanjati nejednakosti i dobro upravljati migracijama. Provedbom odgovornih fiskalnih politika i reformi osnažuje se održivost našeg zdravstvenog i mirovinskog sustava. Da bismo očuvali naša prirodna bogatstva važno je ubrzati prelazak na niskougljično kružno gospodarstvo na koje klimatske promjene ne utječu i koje se učinkovito koristi svojim resursima. Da bi ti izazovi postali prilike za nove poslove i nova radna mjesta, potrebna je intenzivna suradnja u području istraživanja i razvoja.

EU je već u dobrom položaju jer je uspješno ostvario visoku razinu gospodarskog razvoja, socijalnu koheziju, demokratska društva i predanost održivom razvoju čvrsto utemeljenu u europskim Ugovorima¹. Prema Ugovoru o Europskoj uniji² Unija osigurava koherentnost među različitim područjima svojeg vanjskog djelovanja, kao i između njih i svojih drugih politika.

U mandatu aktualne Komisije održivi je razvoj postao glavna sastavnica ključnih međusektorskih projekata, sektorskih politika i inicijativa. Prethodna Strategija EU-a za održivi razvoj pokrenuta je u 2001.³, revidirana u 2006.⁴ te ocijenjena u 2009.⁵ Od 2010. održivi razvoj povezan je sa strategijom Europa 2020.⁶, koju je aktualna Komisija potvrdila i koja je posvećena obrazovanju i inovacijama („pametna”), niskim emisijama ugljika, prilagodbi klimatskim promjenama i utjecaju na okoliš („održiva”) te otvaranju novih radnih mjesta i smanjenju siromaštva („uključiva”).

1.1. Program održivog razvoja do 2030. i ciljevi održivog razvoja

U cijelom je svijetu 2015. obilježena kao prijelomna godina za održivi razvoj. Na 70-om zasjedanju Opće skupštine UN-a održanom 25. rujna 2015. svjetski su vođe donijeli okvir svjetskog održivog razvoja: Program održivog razvoja do 2030.⁷ u čijem su središtu ciljevi

¹ Članak 3. stavak 5. i članak 21. stavak 2. Ugovora o Europskoj uniji (UEU).

² Članak 21. stavak 3. drugi podstavak Ugovora o Europskoj uniji.

³ COM/2001/0264 final.

⁴ Europsko vijeće, DOC 10917/06.

⁵ COM(2009) 400 final.

⁶ COM(2010) 2020 final.

⁷ Rezolucija UN-a A/RES/70/1.

održivog razvoja. Iste su godine doneseni pariški klimatski sporazum (COP21)⁸ i Akcijski plan iz Addis Abebe⁹, kao sastavni dio Programa održivog razvoja do 2030., te Okvir iz Sendaija za smanjenje rizika od katastrofa¹⁰.

EU je znatno pridonio oblikovanju globalnog Programa održivog razvoja do 2030. koji je potpuno usklađen s vizijom Europe i sada je postao svjetski plan za održivi razvoj na svjetskoj razini. Programom održivog razvoja do 2030. potvrđuje se obveza da se do 2030. iskorijeni siromaštvo i postigne održivi razvoj u cijelom svijetu i da se to odnosi na sve. Svih 17 ciljeva održivog razvoja i s njima povezanih 169 kratkoročnih ciljeva globalne su naravi, univerzalno su primjenjivi i uzajamno povezani. Sve razvijene i nerazvijene zemlje dijele odgovornost za ostvarenje ciljeva održivog razvoja. Programom održivog razvoja do 2030. ujednačeno su obuhvaćene tri dimenzije održivog razvoja – gospodarska i socijalna dimenzija te dimenzija zaštite okoliša i njime je po prvi put postignut međunarodni konsenzus o tome da mir, sigurnost, pravosuđe za sve i socijalna uključenost nisu samo pojedinačni ciljevi nego i da se uzajamno osnažuju.

Program održivog razvoja do 2030. temelji se na globalnom partnerstvu i u njemu sudjeluju svi dionici, za njegovu je provedbu potrebno mobilizirati sva sredstva, strogo je pratiti i uspostaviti mehanizam pregleda kako bi se osigurali napredak i odgovornost. Riječ je o 17 kvalitativnih i kvantitativnih ciljeva održivog razvoja za sljedećih 15 godina kako bismo se pripremili za budućnost i suradnjom osigurali ljudsko dostojanstvo, stabilnost, zdravi planet, pravedna i otporna društva i gospodarstva blagostanja. Ti su ciljevi korisni za usmjeravanje postupka konvergencije među državama članicama, u društvima i s ostatkom svijeta.

1.2. Daljnji koraci prema održivoj europskoj budućnosti

EU spremno preuzima obvezu da bude predvodnik u provedbi Programa održivog razvoja do 2030. i ostvarenju ciljeva održivog razvoja zajedno sa svojim državama članicama i u skladu s načelom supsidijarnosti. Programom održivog razvoja do 2030. dodatno će se potaknuti usklađeni pristup između EU-ova vanjskog djelovanja i njegovih drugih politika i koherentnosti EU-ovih financijskih instrumenata.

EU će u provedbi programa održivog razvoja djelovati u dva smjera. Prvi je predstavljen u ovoj Komunikaciji i njime će se ciljevi održivog razvoja u cijelosti uključiti u europski okvir politika i postojeće Komisijine prioritete, uz procjenu našeg položaja i utvrđivanje najvažnijih prepreka održivosti. Drugi smjer djelovanja odnosit će se na promišljanje o daljnjem razvoju naše dugoročne vizije i usmjerenja sektorskih politika nakon 2020., uz pripreme za dugoročno ostvarenje ciljeva održivog razvoja. Novim višegodišnjim financijskim okvirom nakon 2020. doprinosi u proračun EU-a preusmjerit će se prema ostvarenju dugoročnih ciljeva EU-a.

⁸ Odluka UN-a -/CP.21 o donošenju pariškog sporazuma.

⁹ Rezolucija UN-a A/RES/69/313.

¹⁰ Donesen na trećoj Svjetskoj konferenciji UN-a o smanjenju rizika od katastrofa održanoj 18. ožujka 2015. u Sendaiju u Japanu.

2. EUROPSKI ODGOVOR NA PROGRAM ODRŽIVOG RAZVOJA DO 2030.

Program održivog razvoja do 2030. prilika je da se EU snažno strateški usmjeri prema globalnom naporu za izgradnju održive budućnosti koji je Unija suoblikovala zajedno sa svojim partnerima. Brojnim politikama EU-a već se radi na ostvarenju ciljeva održivog razvoja i oni su već ugrađeni u svih deset Komisijinih prioriteta.

2.1. Pregled europskih politika koje pridonose ciljevima održivog razvoja

Ukupni pregled doprinosa europskih politika i djelovanja ostvarenju ciljeva održivog razvoja u EU-u i vanjskim djelovanjem EU-a predstavljen je u radnom dokumentu službi Komisije koji je priložen ovoj Komunikaciji. U njemu je naveden sažetak svih 17 ciljeva održivog razvoja i najvažnijih mjera koje Europska unija poduzima.

Pregledom je prikazano da su postojeće politike EU-a povezane sa svih 17 ciljeva. Strategija Europa 2020. važna je za ostvarenje nekoliko ciljeva održivog razvoja. Iako je Europa dosta postigla i napredovala u ostvarenju svih ciljeva, za provedbu cijelog Programa održivog razvoja do 2030. bit će potrebno osnažiti provedbene mjere i dodatno usmjeriti djelovanje u svim područjima.

Metode ostvarenja pojedinačnih ciljeva održivog razvoja ovise i o raspodjeli odgovornosti između EU-a i država članica.

Neke glavne mjere kojima se pridonosi ostvarenju ciljeva održivog razvoja u EU-u uključuju:

U okviru 1. cilja održivog razvoja „Iskorijeniti siromaštvo u svim njegovim oblicima i svugdje” Europska unija će u skladu s načelom supsidijarnosti uglavnom pružiti potporu državama članicama u borbi protiv siromaštva kako bi im pomogla u ostvarenju glavnog cilja u pogledu siromaštva utvrđenog strategijom Europa 2020. u kontekstu usporenog napretka prema ostvarenju cilja uzrokovanog krizom.

U okviru 2. cilja održivog razvoja „Iskorijeniti glad, postići sigurnost opskrbe hranom, poboljšati prehranu i promicati održivu poljoprivredu”, reformirana zajednička poljoprivredna politika (ZPP) ima tri cilja koji su i dalje vrlo važni i visoko na popisu prioriteta: održiva proizvodnja hrane, održivo gospodarenje prirodnim resursima i klimatska politika te uravnotežen teritorijalni razvoj. Isto tako, cilj je zajedničke ribarstvene politike pridonijeti održivoj opskrbi hranom održivim ribolovom i aktivnostima akvakulture. EU preko Fonda europske pomoći za najpotrebitije pruža potporu mjerama država članica kojima se najpotrebitijima osiguravaju dostatne količine sigurne hrane koja ima nutritivnu vrijednost. Te su politike dopunjene istraživačkim mjerama i mjerama inovacija u području sigurnosti hrane i ishrane kao što je FOOD 2030.

U okviru 3. cilja održivog razvoja „Osigurati zdrav život i promicati dobrobit za sve bez obzira na dobnu skupinu” EU dopunjuje djelovanje država članica propisima i ostalim inicijativama o javnom zdravstvu, sustavima zdravstva i zaštite okoliša koji su povezani sa zdravstvenim problemima (uključujući kvalitetu zraka, kemikalije i otpad). Zdravlje je važno za čovjekovu dobrobit, ali i za oblikovanje održivog gospodarstva jer je zdravlje ključni

čimbenik za unapređenje sudjelovanja na tržištu rada i produktivnosti¹¹. Komisija će pomoći državama članicama pri ostvarenju ciljeva održivog razvoja, a posebno smanjenjem smrtnosti zbog kroničnih bolesti, osiguravanjem kvalitetne zdravstvene skrbi, jačanjem kapaciteta za sprečavanje i rješavanje globalnih prijetnji zdravlju (među ostalim otpornosti na antimikrobna sredstva), iskorjenjivanjem HIV-a/AIDS-a i tuberkuloze (te smanjenjem broja novih slučajeva hepatitisa) te provedbom Okvirne konvencije o nadzoru nad duhanom.

U okviru 4. cilja održivog razvoja „Osigurati uključivo, ravnopravno i kvalitetno obrazovanje te promicati mogućnosti cjeloživotnog učenja za sve” EU je u strategiji Europa 2020. utvrdio ukupne ciljeve u pogledu broja osoba koje rano napuste školovanje i osoba koje steknu visokoškolsko obrazovanje. Kako bi zajamčio prilike mladima EU s pomoću programa vještina, strateškog okvira „Obrazovanje i osposobljavanje 2020.” za učenje i razmjenu te programa Erasmus+ aktivno potiče poboljšanje kvalitete obrazovanja i osposobljavanja u državama članicama.

Što se tiče 5. cilja održivog razvoja „Postići rodnu ravnopravnost i poboljšati položaj svih žena i djevojčica”, rodna ravnopravnost dio je političkog i pravnog okvira EU-a od samoga početka europskih integracija, a razvijaju se i nove politike za rješavanje postojeće rodne nejednakosti. Isto tako, 10. cilj održivog razvoja „Smanjiti nejednakost unutar i između država” u središtu je socijalnog programa i kohezijske politike EU-a.

Zaštita okoliša ključni je čimbenik kvalitete života sadašnjih i budućih generacija. Nekoliko ciljeva održivog razvoja sadržava izraženu dimenziju zaštite okoliša, među ostalim 6. cilj održivog razvoja „Osigurati dostupnost i održivo gospodarenje vodom i sanitarne usluge za sve”, 14. cilj održivog razvoja „Očuvati i održivo se koristiti oceanima, morima i morskim resursima za održiv razvoj” te 15. cilj održivog razvoja „Zaštititi, obnoviti i promicati održivo korištenje kopnenih ekosustava, održivo gospodariti šumama, boriti se protiv dezertifikacije i zaustaviti degradaciju tla i poništiti njezine učinke te zaustaviti gubitak biološke raznolikosti”. Poboljšanja u području zaštite okoliša u Europi postignuta proteklih desetljeća temelje se na zakonodavstvu EU-a kojim se osigurava visoka razina zaštite npr. u području kvalitete vode i očuvanja prirode. Direktivama o pticama i staništima štite se ekosustavi, a važno je postignuće i proširenje mreže zaštićenih područja obuhvaćenih programom Natura 2000 na 18 % kopna EU-a. Da bi se ostvarili ciljevi EU-a koji se odnose na zaustavljanje gubitka biološke raznolikosti do 2020. potrebno je uložiti dodatne napore i obnoviti najmanje 15 % narušenih ekosustava. Iako je u Europi oduvijek prisutan prekomjerni izlov ribljeg stoka, mnogi se stokovi sada oporavljaju zahvaljujući zajedničkoj i na znanosti utemeljenoj ribarstvenoj politici. U nedavno donesenoj zajedničkoj komunikaciji o međunarodnom gospodarenju oceanima¹² utvrđene su mjere kako bi se osigurali sigurni i čisti oceani kojima se održivo gospodari.

EU se još uvijek suočava s nekoliko izazova u području prirodnog kapitala te stoga sve više zakonodavne pristupe dopunjuje ostalim politikama čija je svrha „Osigurati održive obrasce potrošnje i proizvodnje” što je 12. cilj održivog razvoja. Pritom je cilj djelovanja u području učinkovitosti resursa i kružnog gospodarstva odvojiti gospodarski rast od iskorištavanja

¹¹ Predstojeća publikacija OECD-a i EU-a „Ukratko o zdravlju: Europa 2016.” ukazuje na to da se u mnogim državama članicama broj zdravih godina života nije povećao iako je od ranih 90-ih očekivano trajanje života u EU-u produženo u prosjeku za sedam godina.

¹² JOIN(2016) 49 final.

resursa i uništavanja okoliša. Za održivu potrošnju bit će potrebne politike podizanja svijesti potrošača kojima im se omogućuje donošenje informiranih odluka i time pridonosi održivosti.

U području energetike i klimatskih promjena, 7. cilj održivog razvoja „Svima osigurati pristup pouzdanoj, održivoj i modernoj energiji po pristupačnoj cijeni” i 13. cilj održivog razvoja „Poduzeti hitne mjere za borbu protiv klimatskih promjena i njihovih učinaka”, EU je do 2030. postavio ambiciozne ciljeve smanjenja emisija stakleničkih plinova, unapređenja energetske učinkovitosti te povećanja udjela energije iz obnovljivih izvora. Osim toga, preuzeta je politička obveza da se barem 20 % proračuna EU-a posveti klimatskoj politici. Komisija je već predložila načine za smanjenje emisija stakleničkih plinova u svim gospodarskim sektorima¹³, a slijedi paket inicijativa kojima će se potaknuti prelazak na čistu energiju. Taj će paket biti posvećen ciljevima energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije kako bi se ostvarila energetska unija, a posebno okvir klimatske i energetske politike do 2030. Paket će pridonijeti zapošljavanju i rastu te ostvarenju brzih rezultata u realnom gospodarstvu.

Na socioekonomskoj strani, cilj je strategije Europa 2020. za pametan, održiv i uključiv rast ostvariti zapošljavanje 75 % osoba u dobi od 20 do 64 godine te tako pomoći ostvarenju 8. cilja održivog razvoja „Promicati kontinuiran, uključiv i održiv gospodarski rast, puno i produktivno zapošljavanje i pristojna radna mjesta za sve”. Tijekom 2015. i 2016. pojačan je oporavak tržišta rada uz znatno poboljšanje većine pokazatelja. U 2015. stopa zapošljavanja u EU-u (osoba u dobi od 20 do 64 godine) povećana je za 0,9 postotnih bodova i nastavila je rasti na 71,1 %, koliko je zabilježeno u drugom tromjesečju 2016. što je više od 70,3 % (na godišnjoj razini) zabilježeno u 2008. prije krize¹⁴. Smanjuju se razlike na tržištima rada u državama članicama, ali ipak su i dalje zamjetne u odnosu na razdoblje prije krize, a problemi nezaposlenosti mladih i osoba s invaliditetom prisutni su u nekoliko država članica.

U okviru 9. cilja održivog razvoja „Izgraditi otpornu infrastrukturu, promicati uključivu i održivu industrijalizaciju i poticati inovacije” Planom ulaganja za Europu obuhvaćena su strateška ulaganja u ključna područja kao što su infrastruktura, istraživanje i razvoj te rizično financiranje za mala poduzeća. Isto tako, sredstva iz europskih strukturnih i investicijskih fondova¹⁵ ulažu se u infrastrukturu i istraživanje i razvoj. Instrumentom za povezivanje Europe financiraju se otporne mreže i infrastruktura u području prometa, telekomunikacija i energetike. Istraživanje i inovacije na kojima se temelji ostvarenje gotovo svih ciljeva održivog razvoja financiraju se okvirnim programom za istraživanja i inovacije (Obzor 2020.). Europska ljestvica uspjeha u inoviranju 2016. pokazuje da je EU u pogledu uspješnosti i dalje znatno ispred mnogih drugih zemalja, pa je izazov zadržati taj položaj.

Što se tiče 11. cilja održivog razvoja „Učiniti gradove i naselja uključivima, sigurnima, otpornima i održivima”, europski gradovi Stockholm, Beč, London, Frankfurt i Hamburg pet su od osam najodrživijih gradova¹⁶. Komisija, države članice i europski gradovi zajedničkim naporima rade na programu za gradove Europske unije kako bi se osnažila urbana dimenzija

¹³ COM(2016) 500.

¹⁴ Eurostat.

¹⁵ Europski strukturni i investicijski fondovi (ESIF): tri fonda kohezijske politike (Europski fond za regionalni razvoj (EFRR), Kohezijski fond (KF) i Europski socijalni fond (ESF)), Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR) i Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR).

¹⁶ Arcadis, Sustainable Cities Index 2016 (2016.).

europskih i nacionalnih politika. U skladu s UN-ovim novim programom za gradove, EU osnažuje otpornost gradskih naselja sprečavanjem katastrofa i rizika povezanih s klimatskim promjenama. Europski sporazum gradonačelnika za klimu i energiju mjera je koja se poduzima na lokalnoj i regionalnoj razini kako bi se integriranim pristupom „odozdo prema gore” ublažile klimatske promjene, omogućila prilagodba i pristup sigurnim i održivim energentima po pristupačnoj cijeni.

U EU-u postoje politike i zakonodavstvo za 16. cilj održivog razvoja „Promicati miroljubiva i uključiva društva za održiv razvoj, osigurati pristup pravdi za sve i izgraditi učinkovite, odgovorne i uključive institucije na svim razinama” s brojnim temeljnim načelima sadržanima u Ugovoru o Europskoj uniji i Povelji EU-a o temeljnim pravima koji su i širi od ambicioznog 16. cilja održivog razvoja.

U okviru 17. cilja održivog razvoja „Ojačati sredstva provedbe globalnog partnerstva za održivi razvoj i revitalizirati ga”, Komisija će u bliskoj suradnji s državama članicama raditi na provedbi programa donošenjem razvojnih politika, mobiliziranjem odgovarajućih financijskih sredstava za provedbu iz svih izvora, među ostalim i iz privatnog sektora, izgradnjom kapaciteta, koristeći se znanošću, tehnologijom i inovacijama, trgovinom, osiguravanjem usklađenosti politika te sklapanjem partnerstava radi ostvarenja što boljih rezultata. Strategija „Trgovina za sve”¹⁷ donesena je odmah nakon Programa UN-a do 2030. i njome se EU obvezao na politiku odgovornog trgovanja i ulaganja kao instrumenta za ostvarenje ciljeva održivog razvoja kojom će pridonijeti otvaranju novih radnih mjesta, održivom rastu i ulaganjima u Europi i izvan nje.

Štoviše, europske su politike i djelovanja dopunjeni s nekoliko financijskih instrumenata EU-a kojima se horizontalno pridonosi ciljevima održivog razvoja. Na primjer, kohezijska politika koja se provodi u okviru europskih strukturnih i investicijskih fondova glavna je politika ulaganja EU-a i svrha joj je ostvariti gospodarsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju smanjenjem razlika u razinama razvijenosti regija. Njome se u razdoblju 2014. – 2020. pridonosi strategiji Europa 2020. i različitim razvojnim potrebama u svim regijama EU-a iznosom većim od 350 milijuna EUR. I Obzor 2020. – Okvirni program za istraživanja i inovacije – međusektorski je program kojim se financiraju projekti na kojima se temelji ostvarenje nekoliko ciljeva održivog razvoja. EU na razne načine osigurava sinergije između instrumenata za financiranje i politika.

2.2. Deset prioriteta Komisije i njihov doprinos Programu održivog razvoja do 2030.

Politički program aktualne Komisije usmjeren je na radna mjesta, rast, pravednost i demokratske promjene, usklađen s raspravama s Europskim parlamentom i nadahnut „strateškim programom Europskog vijeća za Uniju u vrijeme promjena”. Deset prioriteta iz programa odnose se na ključne izazove s kojima se Europa susreće. Više ciljeva održivog razvoja duboko je isprepleteno s tim izazovima i ciljevima Komisije navedenima u deset prioriteta.

U odjeljku u nastavku sažeto su prikazane najvažnije sinergijske veze između ciljeva održivog razvoja i tih deset prioriteta. Tim se sinergijama između ciljeva održivog razvoja i

¹⁷ COM(2015) 497 final.

Komisijinih najvažnijih prioriteta osigurava snažna politička kontrola i izbjegava politički vakuum pri provedbi mjera za ostvarenje ciljeva održivog razvoja.

Osim toga, u odjeljku 2.3. navedene su najvažnije obveze u okviru vanjskog djelovanja EU-a koje se odnose na prioritet 6 i prioritet 9 o snažnijem globalnom djelovanju.

Većinom posla u okviru „Prioriteta 1 – Novi poticaj za otvaranje radnih mjesta, rast i ulaganja” izravno se utječe na ostvarenje raznih ciljeva održivog razvoja i na ključne izazove održivosti s kojima se Europa susreće.

Od izbijanja globalne gospodarske i financijske krize EU se nosi s visokom nezaposlenošću, nedovoljnim ulaganjima i nekonkurentnošću. Siromaštvo i nejednakost i dalje su prisutni. Ostane li rast na postojećoj razini europski socijalni model ubuduće neće biti održiv. U društvu koje stari, u kojem trenutačno u cijelom EU-u u prosjeku dvije radno aktivne osobe rade za jednu radno neaktivnu osobu¹⁸, znatno će rasti obveze mirovinskih sustava u brojnim državama članicama¹⁹, dok su brojke o nezaposlenosti mladih i dalje visoke.

Upravo zbog toga je najvažniji prioritet aktualnog sastava Komisije od samog početka poticanje otvaranja radnih mjesta, rasta i ulaganja. Dobro rezultati u području socioekonomskog razvoja koje je Europa postigla u proteklih 60 godina moraju se očuvati održivim otvaranjem radnih mjesta kako bi se budućim generacijama pružile prilike i poboljšali socijalni rezultati u smislu smanjenja siromaštva i nejednakosti. Time će se osigurati dugoročna konkurentnost Europe u globalnom gospodarstvu i očuvati europski način života.

U globalno konkurentnom okruženju u kojem se EU ne bi smio natjecati u niskim plaćama, ulaganje u kvalitetno **obrazovanje i osposobljavanje (4. cilj održivog razvoja)** i u mlade ljude nužno je za održiv i uključiv rast. To jest u nadležnosti država članica, ali da bi im se u tome pomoglo u potpunosti se moraju mobilizirati svi instrumenti dostupni na razini EU-a, kao što su program Erasmus+ i kohezijska politika. Blagostanje i način života Europe temelje se na njezinu najvažnijem kapitalu: njezinu stanovništvu. Od 2010. do 2014. ulaganja u obrazovanje i osposobljavanje smanjena su za 2,5 % u EU-u u cjelini²⁰. Za poboljšanje kvalitete vještina i rezultata sustava obrazovanja i osposobljavanja ključna su pametna ulaganja. Komisija će se sljedeće godine posvetiti modernizaciji obrazovanja, kvaliteti sustava pripravnosti te boljem praćenju mladih diplomiranih stručnjaka. Poboljšat će se Jamstvo za mlade, kao alat za ulaganje u mlade, u njihove vještine i njihove prve korake na početku karijere.

Planom ulaganja za Europu²¹ (odnosno **8., 9., 12., 13. ciljem održivog razvoja**) namjerava se do 2020. mobilizirati 500 milijardi EUR dodatnih ulaganja u realno gospodarstvo u okviru Europskog fonda za strateška ulaganja (EFSU). Ulaganja u nekoliko strateških sektora kao što su obrazovanje, zdravstvo, vodoopskrba, energetske sustavi, promet i infrastruktura, industrijske djelatnosti i poljoprivreda te promicanje inicijativa za budućnost, kao što su

¹⁸ Eurostat.

¹⁹ Izvješće o starenju stanovništva za 2015.: ekonomska i proračunska predviđanja za 28 država članica (2013. – 2060.).

²⁰ Pregled obrazovanja i osposobljavanja za 2016.

²¹ COM(2014) 903 final.

energija iz obnovljivih izvora, kružno gospodarstvo te prilagođavanje klimatskim promjenama i njihovo ublažavanje znatno su pridonijeli uspjehu u prvoj fazi EFSU-a. Komisija je za drugu fazu, EFSU 2,0²², predložila kvantitativni cilj (40 %) za ciljane projekte koji se odnose na klimatske promjene. Aktivnostima informiranja na najvišoj razini promicat će se napredni prijedlozi ne samo za ciljane projekte u području klimatskih promjena, nego i da bi se osigurali brojniji projekti održivog rasta. Osim toga, s novim će prijedlogom biti lakše kombinirati druge važne izvore financiranja, kao što su europski strukturni i investicijski fondovi, radi potpore rastu u nekoliko sektora u cijelom EU-u.

Kružnim gospodarstvom (6., 8., 9., 11., 12., 13., 14., 15. cilj održivog razvoja) nudi se program korjenitih promjena uz potencijal za otvaranje znatnog broja novih radnih mjesta i rast te modeli održive potrošnje i proizvodnje. Usmjerenost na učinkovitost resursa i smanjenje količina otpada u kontekstu trošenja resursa u cijelom svijetu pozitivno utječe na konkurentnost Europe i potiče inovativnost. Time se otvaraju radna mjesta za radnike različitih vještina i pružaju prilike za društvenu integraciju. Europa prelaskom na kružno gospodarstvo dobiva priliku za modernizaciju svojega gospodarstva kako bi ono i u budućnosti bilo održivo, zeleno i konkurentno. Kružno gospodarstvo pridonosi sniženju emisija ugljičnog dioksida i uštedama energije te smanjenju onečišćenja zraka, tla i vode. Provedba akcijskog plana za kružno gospodarstvo 2015. visoko je na ljestvici prioriteta Komisije, kako je potvrđeno u programu rada za 2017.

Okvir za praćenje kružnoga gospodarstva u Europi bit će spreman u 2017. Kako bi se povećala ulaganja u kružno gospodarstvo bit će uspostavljena platforma za potporu njegovu financiranju. Još jedna nova inicijativa u 2017. bit će sveobuhvatna strategija o plastici radi unapređenja ekonomičnosti, kvalitete i prihvaćanja recikliranja i uporabe plastike te smanjenja (mikro) otpuštanja plastike u okoliš. Njome će se europskoj industriji pomoći pri razvoju plastike za budućnost i smanjenju ovisnosti o fosilnim gorivima te ponuditi rješenja za smanjenje globalnog **onečišćenja mora (14. cilj održivog razvoja)**. Radi promicanja sigurne uporabe pročišćenih otpadnih voda bit će utvrđeni minimalni uvjeti koje voda za ponovnu uporabu mora ispunjavati (**6. cilj održivog razvoja**). U okviru platforme EU-a o gubitku i rasipanju hrane poduzet će se mjere za održive sustave opskrbe hranom i sprečavanje **rasipanja hrane (12. cilj održivog razvoja)** radi potpore ostvarenju UN-ova cilja da se do 2030. na svjetskoj razini upola smanji rasipanje hrane po glavi stanovnika. Planira se ciljano djelovanje kako bi se olakšalo doniranje hrane i sigurna uporaba prehrambenih proizvoda koji nisu primjereni za ljudsku potrošnju u proizvodnji stočne hrane te označivanje datuma na hrani.

Provedba **pravne stečevine EU-a u području okoliša (6., 14., 15. cilj održivog razvoja)** i dalje je vrlo važna za dugoročnu održivost i neodvojiva je od širih gospodarskih i socijalnih izazova. Kako je naglašeno u Sedmom programu djelovanja Unije za okoliš, održanje i unapređenje naših prirodnih resursa važno je i za pružanje usluga naših gospodarskih sektora, npr. poljoprivrede, ribarstva ili energetike. Komisija će revizijom aktivnosti u području okoliša pomnije pratiti napredak u ostvarenju ciljeva zaštite okoliša i pokretat će inicijative za jednostavnije izvješćivanje o stanju okoliša, lakši pristup pravosuđu te potporu državama članicama pri izvršenju njihovih obveza u pogledu zaštite okoliša (**17. cilj održivog razvoja**).

²² COM(2016) 581 final.

Poljoprivreda (2. cilj održivog razvoja) je u središtu Programa održivog razvoja do 2030., ali i iznimno važna za održivu budućnost zbog njezine prirodne povezanosti s temama kao što su radna mjesta, opskrba hranom, zrak, klimatske promjene, voda, tlo i biološka raznolikost (**8., 12., 6., 13. i 15. cilj održivog razvoja**). Komisija će nastaviti s radom na pojednostavnjivanju i modernizaciji zajedničke poljoprivredne politike (ZPP) te će se o tome savjetovati sa širom javnosti kako bi njezin doprinos u pogledu deset prioriteta Komisije i ciljeva održivog razvoja bio što veći.

EU je radeći na „Prioritetu 3 – Otporna energetska unija s naprednom klimatskom politikom” donio jasan okvir djelovanja do 2030. i aktivno radi na ostvarenju dva relevantna cilja održivog razvoja.

EU je najveći uvoznik energenata na svijetu²³ i osjetljiv je na poremećaje u opskrbi. Upravo je zbog toga važna energetska sigurnost, integracija tržišta, energetska učinkovitost te upotreba domaćih izvora energije, osobito obnovljivih, kako bi se smanjila ovisnost o vanjskim dobavljačima te postigla dekarbonizacija gospodarstva i potaknuli novi sektori poslovanja. Europa sada treba donijeti prave odluke jer će zbog rascjepkanih energetskih tržišta prelazak na niskougljično gospodarstvo biti opterećen troškovima za gospodarstvo, društvo i zaštitu okoliša. Ostvarenjem **energetske unije** poduzećima i kućanstvima bi se trebala osigurati povoljna, sigurna i održiva energija (**7. cilj održivog razvoja**). Energetska unija promiče energetske suradnje i integraciju radi ostvarenja tih ciljeva. Obnovljivi izvori energije i energetska učinkovitost posebno su u središtu te strategije EU-a jer su sve važniji za rješavanje problema klimatskih promjena i poboljšanje energetske sigurnosti te jačanje vodeće uloge EU-a u industriji i tehnologiji.

Pariški sporazum 2015. povijesni je korak u borbi protiv **klimatskih promjena (13. cilj održivog razvoja)**; to je uspjeh cijeloga svijeta i potvrda europskoga puta prema niskougljičnom gospodarstvu prilagodljivom klimatskim promjenama. EU je postavio ambiciozan cilj za gospodarstvo, a to je smanjenje emisija stakleničkih plinova za najmanje 40 % do 2030. Cilj se temelji na globalnim predviđanjima koja su usklađena sa srednjoročnim ambicioznim ciljem pariškog sporazuma. EU će i nadalje biti uzor drugima i regulatornim politikama za smanjenje emisija, bolju prilagodbu klimatskim promjenama i upravljanje rizicima od katastrofa, ali i u pogledu poticajnih čimbenika kojima se ubrzavaju ulaganja javnog i privatnog sektora u inovacije i modernizaciju svih ključnih sektora. Strategijom za mobilnost s niskim razinama emisija pridonosi se uspostavi konkurentnog prometnog sustava s učinkovitim iskorištavanjem resursa. EU je u pomorskom i zračnom prometu imao vodeću ulogu u ovogodišnjim globalnim sporazumima o emisijama. Pregovara se o prijedlozima za ubrzavanje prelaska na niskougljično gospodarstvo u svim gospodarskim sektorima EU-a²⁴.

U okviru „Prioriteta 4 – Bolje povezano i pravednije unutarnje tržište s jačim industrijskim temeljima”, a posebno unije tržišta kapitala, prihvaćen je novi, napredni pristup kojim se osiguravaju održive financije i povezan je s nekoliko ciljeva održivog razvoja.

Održive financije (8., 9., 13., 14. i 15. cilj održivog razvoja) visoko su na ljestvici prioriteta skupine G20 i u Europi te ministri financija, regulatori i sektor aktivno ispituju što se može poduzeti. S obzirom na ciljeve održivog razvoja, Pariški sporazum i prelazak na

²³ Eurostat i Međunarodna agencija za energiju.

²⁴ COM(2015) 337, COM(2016) 482 i COM(2016) 479.

niskouglično, kružnije gospodarstvo na koje klimatske promjene ne utječu i koje se učinkovito koristi svojim resursima EU želi da trenutačni financijski sustav bude bolje usklađen s njegovim politikama za potporu održivom rastu i ulaganjima. U tom se kontekstu **unijom tržišta kapitala** utvrđuju konkretne inicijative, primjerice u području zelenih obveznica, promicanja dugoročnih ulaganja ili bonitetnih aspekata povezanih sa zakonodavnim uređenjem banaka. Štoviše, postoji sustav za osiguravanje veće transparentnosti za ulagatelje u pogledu objavljivanja nefinancijskih informacija i informacija o raznolikosti, uključujući pitanja okoliša, socijalna i kadrovska pitanja, poštovanje ljudskih prava, borbu protiv korupcije i mita te druga pitanja. Definiranje usklađene strategije EU-a za održivo financiranje pomoći će u identifikaciji i određivanju prioriteta te organiziranju načina na koje se reformom financijske politike EU-a može omogućiti i potaknuti priljev (javnog i privatnog) kapitala u smjeru održivih ulaganja.

Kao prvi korak Komisija će osnovati stručnu skupinu na visokoj razini za pružanje savjeta o razvoju krovne i sveobuhvatne strategije EU-a za održivo financiranje uzimajući posebno u obzir izazove koje za financijski sustav predstavljaju klimatski i okolišni rizik te potrebu za iskorištavanjem financijskih tržišta kako bi se suočilo s tim izazovima. Stručna skupina razmislit će i o tome kako proširiti relevantne preporuke na druge dimenzije održivosti. Time bi se EU-u trebalo omogućiti da održi vodeći položaj na međunarodnoj razini u području razvoja održivih tržišta. Komisija će pratiti taj rad u 2017. u okviru revizije unije tržišta kapitala na sredini razdoblja.

U okviru „Prioriteta 5 – Bolje povezana i pravednija ekonomska i monetarna unija” posebno europski stup socijalnih prava i djelovanje u pogledu društvene odgovornosti poduzeća pomažu u suočavanju s izazovima povezanim s radom u 21. stoljeću, kako je utvrđeno u ciljevima održivog razvoja.

Za Europu su u kontekstu brzih promjena u području gospodarstva i tržišta rada te socijalnih, demografskih i tehnoloških promjena pitanja uključivog i održivog rasta, zaposlenosti i pristojnih radnih mjesta (**8. cilj održivog razvoja**) aktualnija nego ikada. **Europskim stupom socijalnih prava** socijalna pravednost želi se staviti u središte politika EU-a u razdoblju nakon krize. Skup ključnih načela za provođenje politike zapošljavanja i socijalne politike pomoći će da se više uzmu u obzir novi gospodarski, socijalni i demografski trendovi. Zdravstvo je jedan od elemenata koji su važni za jačanje ljudskog kapitala u smislu produktivnosti i sudjelovanja na tržištu rada. Kao jedan od načina da se poboljša uzlazna konvergencija socijalnog tržišta i tržišta radne snage, posebno unutar europodručja, stup će pridonijeti ostvarivanju **1., 3. i 10. cilja održivog razvoja**.

Osim toga, djelovanjem EU-a u području **društvene odgovornosti poduzeća i odgovornog poslovnog ponašanja** potiče se privatni sektor na doprinos ostvarenju socijalnih ciljeva i ciljeva zaštite okoliša, a time i pravednom i održivom rastu te zaštiti socijalnih prava (**8. cilj održivog razvoja**). U globalnim lancima opskrbe politike EU-a doprinose održivijim praksama u gospodarenju šumama, boljim uvjetima rada i zaštite okoliša u području tekstila i recikliranja brodova te borbi protiv nezakonitog ribolova i trgovine mineralima iz područja zahvaćenih sukobima i ugroženim vrstama. Komisija će pojačati svoj rad na odgovornom poslovnom ponašanju s naglaskom na konkretnim mjerama kako bi se suočila s trenutačnim i budućim socijalnim izazovima i izazovima povezanim s okolišem i upravljanjem oslanjajući se na glavna načela i politiku utvrđene u Komisijinoj strategiji EU-a za društvenu odgovornost poduzeća iz 2011.

„Prioritet 7 – Područje pravosuđa i temeljnih prava na temelju uzajamnog povjerenja” uključuje trajne političke napore povezane s ciljevima održivog razvoja u području pravosuđa i jednakosti spolova.

Učinkoviti **pravosudni sustavi** imaju ključnu ulogu u očuvanju vladavine prava i temeljnih vrijednosti Unije (**16. cilj održivog razvoja**). Oni su i preduvjet za ulaganja te stvaranje povoljnijeg okruženja za poduzeća. EU u kontekstu europskog semestra, EU-ova godišnjeg ciklusa usklađivanja gospodarske politike, potiče države članice da poboljšaju učinkovitost svojih nacionalnih pravosudnih sustava.

Jednakost spolova (5. cilj održivog razvoja) jedna je od temeljnih vrijednosti Europske unije već od 1957. i načela jednake plaće za jednak rad iz Ugovora iz Rima. Danas su aktivne politike i dalje potrebne kako bi se bolje iskoristili talenti ženske populacije, povećalo sudjelovanje žena na tržištu rada, njihova ekonomska neovisnost, plaće i mirovine, jednakost na vodećim položajima i jednakost spolova u vanjskom djelovanju te pojačala borba protiv rodno uvjetovanog nasilja. Posljednjih godina ostvaren je napredak, što je vidljivo primjerice u podatku o najvišoj stopi zaposlenosti ikad zabilježenoj za žene, a koja iznosi 65,3 % u drugom kvartalu 2016. u odnosu na 62,8 % u 2008.²⁵, iako razlika u zaposlenosti među spolovima još postoji. Od 2003. do 2016. udio žena u upravnim odborima najvećih trgovačkih društava koja su uvrštena na burzama u EU-u porastao je s 8,5 % na 23 %²⁶. Izazovi povezani s razlikom u plaćama i mirovinama i dalje su veliki: nema naznaka o smanjenju razlika u plaćama i mirovinama među spolovima. Premda žene napreduju zahvaljujući obrazovanju, u 2014. još su uvijek bile plaćene 16,7 % manje od muškaraca po satu rada, a mirovine su im u prosjeku 40 % niže²⁷. U okviru svojeg strateškog angažmana za jednakost spolova 2016. – 2019.” Komisija se obvezala da će i dalje raditi na jednakosti spolova u prioritarnim područjima te će u 2017. predstaviti inicijativu za promicanje veće ravnoteže između poslovnog i privatnog života za muškarce i žene.

U kontekstu izbjegličke krize djelovanjem u okviru „Prioriteta 8. – Put prema novoj migracijskoj politici” pridonosi se napretku povezanom s nekoliko ciljeva održivog razvoja.

Svijet se suočava s najvećim brojem izbjegličkih tokova od završetka Drugog svjetskog rata, s više od 65 milijuna prisilno raseljenih ljudi diljem svijeta²⁸. U tom kontekstu potrebna je nova sveobuhvatna migracijska politika, kojom će se promicati redoviti kanali i suzbiti nezakoniti migraciji tokovi, čime će se doprinijeti spašavanju života i očuvanju ljudskog dostojanstva te pružiti potpora rastu i smanjenju nejednakosti (npr. **1. i 10. cilj održivog razvoja**). Upravljanje migracijama zajednička je odgovornost država članica EU-a, ali i tranzitnih zemalja i zemalja podrijetla izvan EU-a. Europskim migracijskim programom²⁹ i njegovim popratnim mjerama, uključujući novi okvir za partnerstvo s trećim zemljama³⁰, pruža se takav sveobuhvatan pristup utemeljen na poštovanju temeljnih prava, povjerenju, solidarnosti i uzajamnoj odgovornosti.

²⁵ Eurostat

²⁶ http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/gender-decision-making/database/business-finance/supervisory-board-board-directors/index_en.htm

²⁷ Eurostat

²⁸ Agencija Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR), „Globalni trendovi: prisilno raseljavanje u 2015.” (2015.)

²⁹ COM(2015) 240.

³⁰ COM(2016) 385.

2.3. Europska unija kao globalni partner predan promicanju Programa održivog razvoja do 2030.

Vizija Programa održivog razvoja do 2030. u potpunosti je usklađena s ciljevima **vanjskog djelovanja EU-a**, uključujući usmjerenost na održivi razvoj³¹. Globalnom strategijom za vanjsku i sigurnosnu politiku Europske unije³² utvrđuje se strateški smjer za vanjsko djelovanje EU-a te određuju jasne poveznice s Programom održivog razvoja do 2030. Naglašava se važnost sveobuhvatnog pristupa u vanjskim djelovanjima EU-a i potreba za integriranim pristupom EU-a u pogledu povećanja učinka u odgovoru na nasilne sukobe i krize i njihovu sprečavanju te važnost povećanja usklađenosti između EU-a i njegovih država članica. Ciljevi održivog razvoja činit će međusektorsku dimenziju svih djelovanja kojima je svrha unapređivanje globalne strategije³³. U okviru globalne strategije naglašava se da postoji izravna veza između naše sigurnosti i blagostanja u našim okolnim regijama, uključujući zemlje obuhvaćene proširenjem EU-a i susjedne zemlje. Uzimajući u obzir ciljeve održivog razvoja promicanje otpornosti država i društava na svim razinama način je promicanja stabilnosti i održivog razvoja diljem svijeta, čime se jača i vlastita sigurnost i blagostanje Europe.

U okviru politike proširenja EU-a nastojanja će se i dalje usmjeravati na vladavinu prava, uključujući sigurnost, temeljna prava, demokratske institucije i reformu javne uprave te na gospodarski razvoj i konkurentnost. Ti uvjeti za ispunjavanje kopenhaskih i madridskih kriterija za članstvo u potpunosti su u skladu s uvjetima Programa održivog razvoja do 2030.

Revidiranom **Europskom susjedskom politikom** (2015.) uvedeno je diferencirano partnerstvo sa susjednim zemljama kojem je glavni cilj stabilizacija. Njome se EU-u pružaju potrebni alati da uspostavi kontakt s partnerskim zemljama u području sigurnosti, izgradnje otpornosti, dobrog upravljanja, demokracije i ljudskih prava, gospodarskog razvoja, povezivosti, energije, migracija i mobilnosti te da na taj način pridonosi održivom razvoju.

Djelovanje EU-a posebno pridonosi **sprečavanju, upravljanju i rješavanju kriza** diljem svijeta, primjerice misijama u području zajedničke sigurnosne i obrambene politike, znatnim financijskim doprinosom Instrumentu mirovne pomoći za Afriku i nedavnim prijedlogom potpore izgradnji kapaciteta za sigurnost i razvoj u okviru novog strateškog okvira za reformu sektora sigurnosti³⁴. EU će promicati širi koncept sigurnosti kojim će se obuhvatiti uključive i odgovorne institucije na svim razinama.

EU zagovara pristup razvojnoj suradnji **utemeljen na pravima**, čija je provedba ključna za ostvarivanje ciljeva održivog razvoja. Tim pristupom obuhvaćaju se sva ljudska prava te promiču uključivanje i sudjelovanje, nediskriminacija, jednakost i pravednost te transparentnost i odgovornost. Jednakost spolova temeljna je vrijednost EU-a te je sadržana u njegovu pravnom i političkom okviru. EU će promicati prava žena, jednakost spolova i osnaživanje žena i djevojaka kao prioritete u svim područjima vanjskog djelovanja.

³¹ Vidi članak 21. stavak 2. točku (d) Ugovora o Europskoj uniji.

³² Globalna strategija Europske unije za vanjsku i sigurnosnu politiku „Zajednička vizija, zajedničko djelovanje: jača Europa”, lipanj 2016.

³³ Zaključci Vijeća o daljnjem djelovanju u vezi s globalnom strategijom EU-a za vanjsku i sigurnosnu politiku (stavak 5.), 17. listopada 2016.

³⁴ JOIN (2016) 31 final

Razvojna politika EU-a ima središnju ulogu u provedbi Programa održivog razvoja do 2030. Kao najveći svjetski razvojni akter EU i njegove države članice imaju znatan utjecaj na ostvarivanje ciljeva održivog razvoja diljem svijeta. Stoga Komisija zajedno s ovom komunikacijom predstavlja prijedlog za **novi Europski konsenzus o razvoju**³⁵, koji odražava holistički pristup Programa održivog razvoja do 2030. Prijedlogom novog Konsenzusa želi se s pomoću sustavnog integriranja socijalne, ekonomske i okolišne dimenzije te jačanja veza između razvoja i sigurnosti te humanitarnih i migracijskih pitanja postići primarni cilj iskorjenjivanja siromaštva.

Prijedlog novog Europskog konsenzusa čini i promjenu paradigme u pogledu načina provedbe. Njime se ide korak dalje od tradicionalne usmjerenosti na međunarodnu razvojnu pomoć te se mobilizira mnogo veći iznos sredstava potrebnih za financiranje ciljeva održivog razvoja s pomoću kombiniranja potpore i domaćih resursa te poticanja privatnih ulaganja. Naglašava i ulogu dobrih unutarnjih i međunarodnih politika, uključujući usklađenost politika. Nedavno predloženi **Europski plan za vanjska ulaganja**³⁶, koji se nadograđuje na uspješno iskustvo Plana ulaganja za Europu, dobar je primjer tog novog pristupa načinima provedbe.

U prijedlogu novog Europskog konsenzusa o razvoju Komisija predlaže novi način rada s partnerskim zemljama i u suradnji s državama članicama koji uključuje i zajedničko programiranje i zajednička djelovanja, a kojim se želi osigurati veća koherentnost, komplementarnost i učinkovitost. Postoji i jasna potreba za poticanjem diferenciranijih **partnerstava** u skladu s razvojnim putem i potrebama naših partnera, s time da se zadrži fokus na najsiromašnijima i najugroženijima, a istovremeno prizna važnost naprednijih zemalja u razvoju za ostvarivanje ciljeva održivog razvoja. Komunikacija o budućnosti odnosa s afričkim, karipskim i pacifičkim skupinama država o **Okviru nakon Cotonoua**³⁷, donesena zajedno s ovom komunikacijom, ključni je primjer tog prilagođenog pristupa partnerstvima.

Humanitarna pomoć EU-a ima važnu ulogu u pružanju pomoći za spašavanje te pridonosi smanjenju ugroženosti i zaštiti ljudskog dostojanstva. Koncentracija ekstremnog i kroničnog siromaštva u nestabilnim državama često dolazi u kombinaciji s ponavljajućim ciklusima prirodnih katastrofa i razarajućih sukoba, čega su rezultat sve ozbiljnije humanitarne situacije koje su sve veća prijetnja razvojnim postignućima i negativno utječu na stabilnost cijelih regija i društava. EU je predvodnik izgradnje otpornosti najugroženijih zajednica. Usmjerava daljnje učinkovitije zajedničko djelovanje te povezuje humanitarno djelovanje, dugoročnu razvojnu suradnju i stalan politički angažman, a na taj način pridonosi iskorjenjivanju siromaštva.

Trgovinskom politikom EU-a kako je utvrđena u Komunikaciji „Trgovina za sve” u potpunosti se podržava održivi razvoj diljem svijeta, osobito s pomoću naglaska na vezi trgovine i razvoja. Trgovinski sporazumi kao što su sporazumi o gospodarskom partnerstvu i trgovinski režimi kao što su „Sve osim oružja” (*Everything But Arms*) i pojačani opći sustav povlastica povezivanjem trgovine s razvojem i dobrim upravljanjem pružaju snažnu potporu održivom razvoju.

³⁵ COM(2016) 740.

³⁶ COM (2016) 581 final.

³⁷ JOIN(2016) 52.

Utjecaj EU-a izvan njegovih granica nije ograničen na njegov program vanjskog djelovanja. Mnoge politike EU-a koje nemaju međunarodnu dimenziju pridonose provedbi ciljeva održivog razvoja diljem svijeta. Stoga je **postizanje usklađenosti svih politika EU-a** ključno za ostvarivanje ciljeva održivog razvoja. Usklađenost politika za razvoj bitan je element odgovora EU-a na izazov održivog razvoja sadržan u europskim ugovorima. Konkretni projekti kao što su energetska interkonekcija u Africi i s Europom diljem mediteranske regije te trenutačno djelovanje EU-a u pogledu održivih globalnih opskrbnih lanaca kao što su sektori drva i odjeće pokazuju dodanu vrijednost postizanja usklađenog pristupa.

3. KAKO ĆE EU IZNIJETI PROVEDBU PROGRAMA ODRŽIVOG RAZVOJA DO 2030.

3.1. Upravljanje

Za održivi razvoj potreban je holistički i međusektorski politički pristup kako bi se osiguralo da se ekonomska, socijalna i okolišna pitanja zajedno rješavaju. Stoga je u konačnici održivi razvoj pitanje upravljanja te su potrebni pravi instrumenti kako bi se osigurala usklađenost politika među tematskim područjima te između vanjskog djelovanja EU-a i njegovih drugih politika.

Nova struktura aktualne Komisije, s potpredsjednicima i projektnim pristupom, važan je instrument kojim se olakšava taj način rada. Cilj je projektnih timova u kojima se objedinjuju različite perspektive sektorske politike osigurati da se naporima u jednom političkom području ojačaju inicijative u drugim područjima, čime se omogućuje usklađeniji program kojemu je cilj uzajamno osnaživanje. Osim toga, novom funkcijom prvog potpredsjednika obuhvaćena je i horizontalna odgovornost za održivi razvoj. Kako bi se osigurala usklađenost politika, u aktivnostima Komisije povezanim s aktivnom provedbom Programa održivog razvoja do 2030. prvi potpredsjednik igrat će ulogu koordinatora.

Upotreba Komisijinih **alata za bolju regulativu** još je jedan način na koji se može osigurati daljnje uključivanje održivog razvoja u europske politike. Kako bi se održivost valjano razmotrila i uzela u obzir u svim Komisijinim procjenama učinka mora se ocjenjivati utjecaj na okoliš te socijalni i ekonomski učinak. U *ex post* evaluacijama snažnim, integriranim pristupom moraju se analizirati sve tri dimenzije. Ojačane smjernice za procjenu učinka i poboljšani postupci kojima se potvrđuje taj pristup uključivanja bili su ključne sastavnice paketa za bolju regulativu donesenog 2015. Kako bi se ispunio zahtjev uključivosti koji je u središtu Programa održivog razvoja do 2030. drugu sastavnicu instrumenta za bolju regulativu čine uključenost dionika i javna savjetovanja.

Europski semestar, kao okvir ekonomskog upravljanja EU-a, izrazito je usmjeren na zapošljavanje i socijalni učinak, čime se promiče održiviji socijalno-ekonomski model u Europskoj uniji.

3.2. Financiranje

Proračun EU-a, koji čini oko 1 % bruto nacionalnog dohotka (BND) EU-a, investicijski je proračun koji nadopunjuje nacionalne proračune te niz politika EU-a i regulatornih instrumenata za suočavanje s izazovima na europskoj i međunarodnoj razini. Komisija je u proračun EU-a i programe potrošnje već uvelike uključila ekonomsku, socijalnu i okolišnu dimenziju, koje su u središtu ciljeva održivog razvoja. Okvir uspješnosti programa potrošnje

EU-a za razdoblje 2014. – 2020. već sadržava relevantne elemente za izvješćivanje o tim trima dimenzijama.

Inicijativom „**Proračun EU-a usmjeren na rezultate (BFOR)**”³⁸ želi se osigurati i da svaki potrošeni euro europskih poreznih obveznika u najvećoj mogućoj mjeri doprinosi poboljšanju naše budućnosti. Pomakom od mjerenja potrošnje prema mjerenju rezultata odnosno od osiguravanja samog poštovanja pravila prema težnji i za najvećom uspješnosti omogućuje se dovoljno fleksibilno dodjeljivanje sredstava za rješavanje hitnih potreba te usmjerenost na prioritete.

U **Planu ulaganja za Europu** posebno se upućuje na ciljeve održivog razvoja te promiče usklađenost s proračunom EU-a. Različitim politikama kao što su **Europski strukturni i investicijski fondovi** i instrumentima kao što je **Instrument za povezivanje Europe** nadopunjuje se financiranje **Europske investicijske banke** radi promicanja ciljeva održivosti kao što su energetska učinkovitost i čist prijevoz s pomoću upotrebe inovativnih financijskih instrumenata koji pomažu u postizanju potrebnog opsega ulaganja. Preuzeta je i politička obveza da se barem 20 % proračuna EU-a posveti klimatskoj politici. Nadalje, očekuje se da će **Obzor 2020.** za održivi razvoj doprinijeti s najmanje 60 % svojeg proračuna, a s 35 % za klimatske aktivnosti. Kao dio globalnog partnerstva za provedbu ciljeva održivog razvoja (**17. cilj održivog razvoja**) EU se zajednički obvezao da će osigurati 0,7 % BND-a kao **službenu razvojnu pomoć (ODA)** unutar vremenskog okvira Programa održivog razvoja do 2030. Zajednički će kratkoročno osigurati i 0,15 % BND-a kao službenu razvojnu pomoć najmanje razvijenim zemljama, a u rokovima Programa održivog razvoja do 2030. taj će iznos dosegnuti 0,20 %.

Uzimajući u obzir višegodišnji financijski okvir nakon 2020. Komisija će istražiti načine na koje bi proračuni EU-a i budući financijski programi i dalje mogli kvalitetno doprinosti ostvarenju Programa održivog razvoja do 2030. te pružati potporu državama članicama u njihovim naporima.

3.3. Mjerenje napretka na nacionalnoj razini, regionalnoj razini UN-a, razini EU-a i globalnoj razini

Sustavno je i transparentno praćenje napretka ključno. Programom održivog razvoja do 2030. predviđa se praćenje i revizija na nacionalnoj, regionalnoj i globalnoj razini. EU je u suradnji sa svojim državama članicama predan svojoj aktivnoj ulozi na svakoj razini kako bi se povećao napredak u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja, osigurala odgovornost prema građanima te zajamčilo da nitko ne zaostaje.

Program uključuje 17 glavnih ciljeva i 169 podciljeva za koje je Statistička komisija UN-a u ožujku 2016. utvrdila okvir pokazatelja koji obuhvaća 230 pokazatelja i čini praktično polazište za globalno praćenje. Programom održivog razvoja do 2030. predviđa se i praćenje na razini regija UN-a. Kad je riječ o praćenju u regijama Gospodarske komisije Ujedinjenih naroda za Europu (UNECE), u izradi je plan za usmjeravanje rada zemalja UNECE-a u području statistike za ciljeve održivog razvoja. Ujedinjeni narodi zatražili su od država članica da na nacionalnoj razini uspostave sustav za mjerenje napretka i izvješćivanje.

³⁸ http://ec.europa.eu/budget/budget4results/initiative/index_en.cfm.

Komisija će pridonijeti praćenjem i revizijom napretka u ostvarenju ciljeva održivog razvoja u kontekstu EU-a te izvješćivanjem o njemu. To uključuje redovito izvješćivanje o doprinosu EU-a provedbi Programa održivog razvoja do 2030. u okviru političkog foruma UN-a na visokoj razini o održivom razvoju.

Prvi pregled o tome kako stoje EU i njegove države članice u odnosu na ciljeve održivog razvoja može se pronaći u publikaciji Eurostata objavljenoj usporedno s ovom Komunikacijom³⁹. Od 2017. nadalje Komisija će provoditi detaljnije redovito praćenje ciljeva održivog razvoja u kontekstu EU-a te će za tu svrhu izraditi okvir referentnog pokazatelja, a praćenje će se temeljiti na nizu postojećih aktivnosti praćenja i ocjenjivanja u Komisiji, agencijama, Europskoj službi za vanjsko djelovanje i državama članicama.

3.4. Zajednička odgovornost za provedbu i nagrađivanje izvrsnosti

Ciljevi održivog razvoja program su suradnje među svim razinama javnih vlasti i civilnog društva u koji su se uključile sve države članice UN-a. Provedbu treba iznijeti u suradnji sa svima.

Ovom se Komunikacijom osigurava okvir koji će EU-u i njegovim državama članicama omogućiti provedbu Programa održivog razvoja do 2030. U skladu s načelom supsidijarnosti EU će u područjima izvan svoje isključive nadležnosti djelovati samo ako se ciljevi mogu lakše postići na razini Unije nego djelovanjem država članica. Stoga je bliska suradnja s državama članicama potrebna, a države članice, koje su trenutačno u fazi uspostavljanja vlastitih nacionalnih okvira za ostvarivanje ciljeva održive suradnje i za izvješćivanje vlastitih građana i UN-a, mnoga će pitanja koja utječu na održivi razvoj morati riješiti same.

Gradovi i lokalne vlasti imaju posebnu ulogu u provedbi Programa održivog razvoja do 2030., primjerice u okviru posebnog namjenskog cilja (**11. cilj održivog razvoja**) te drugih ciljeva Programa do 2030 povezanih s gradskim pitanjima. Gradovi su u središtu današnjih ekonomskih, okolišnih i socijalnih izazova. Više od 70 % građana EU-a živi u gradskim područjima, dok se oko 85 % BDP-a EU-a stvara u gradovima⁴⁰. Ta su gradska područja pokretači europskog gospodarstva i djeluju kao katalizatori inovativnih održivih rješenja kojima se promiče transformacija u otporno društvo s niskom emisijom ugljika. Međutim, to su i mjesta u kojima su problemi kao što su nezaposlenost, segregacija, siromaštvo i onečišćenje najizraženiji.

Stoga će se Program EU-a za gradove donesen 2016. provoditi holistički u suradnji s lokalnim vlastima te će obuhvaćati sve aspekte održivog razvoja, čime će se doprinijeti i provedbi globalnog „Novog plana za gradove”⁴¹. Komisija će imati središnju ulogu u provedbi Programa EU-a za gradove imajući na umu različitost gradova i njihove odgovornosti i interakcije sa širim područjem te će pružati stručno znanje, provoditi aktivnosti i olakšavati višerazinski proces upravljanja.

³⁹ Eurostat, „Održivi razvoj u Europskoj uniji – Kratki statistički pregled s obzirom na ciljeve održivog razvoja UN-a” (2016.)

⁴⁰ Eurostat

⁴¹ Donesen u listopadu 2016. u Quitu na UN-ovoj konferenciji Habitat III., A/CONF.226/4

Održivi razvoj neće se postići samo s pomoću politika javnog sektora. To je zajednički program građana, civilnog društva, organizacija i poduzeća. Sve više društava u vlastitom interesu i u interesu europskog gospodarstva i društva prihvaća ciljeve održivog razvoja te u praksi primjenjuje društvene odgovornosti poduzeća. Europska društva mogu pružiti inovativna rješenja za izazove budućnosti i pokretati promjene unutar EU-a i izvan naših granica. Održivost se, kao vodeće načelo za mnoge odluke koje svaki građanin, društvo i akter civilnog društva donosi svaki dan, treba usaditi u društvo u cjelini.

Kako bi stvorila dinamički prostor za okupljanje raznih dionika iz javne i privatne sfere, Komisija će pokrenuti platformu s više dionika koja će pomoći u praćenju i omogućiti razmjenu najboljih praksi provedbe ciljeva održivog razvoja u svim sektorima u državama članicama i na razini EU-a. Ta bi platforma mogla djelovati kao mjesto uzajamnog učenja na kojem dionici mogu sudjelovati u raspravama o aktivnostima povezanim s održivosti te informirati ostale o uspješnim inicijativama koje su u tijeku. Svake godine Europska nagrada za održivost dodijelit će se kao priznanje za inicijative s transformativnim doprinosom globalnoj provedbi Programa održivog razvoja do 2030.

4. ZAKLJUČAK

EU kao projekt zasnovan na temeljnim vrijednostima i pravednosti prihvaća Program UN-a za održivi razvoj do 2030. kao jedinstvenu priliku za bolju budućnost. Globalna vizija iza ciljeva održivog razvoja o djelovanju za ljude, planet i blagostanje u potpunosti je u skladu s našim europskim programom: održivost je europska marka. Svjesni ograničenja koje ima naš planet, nedostatnosti resursa, sve većih nejednakosti i važnosti održivog rasta za očuvanje našeg sustava socijalne skrbi, europskom i globalnom gospodarstvu želimo dati novi smjer koji će ljudima omogućiti bolji život te osigurati pravednu raspodjelu za sve, a posebno mlađe generacije.

Radi očuvanja budućnosti ispravne političke odluke moraju se donijeti danas. Pregledom naših politika i pravne stečevine jasno se pokazalo da je svih sedamnaest ciljeva održivog razvoja zastupljeno u okviru Europskog djelovanja. Štoviše, mnogi ciljevi održivog razvoja u središtu su najviših političkih prioriteta Junckerove Komisije. Države članice mogu uspješno ostvariti ciljeve održivog razvoja na razini EU-a samo ako se u novim politikama od početka uzme u obzir održivost i usklađenost politika i ako se postojeće politike na terenu provode u suradnji sa svim dionicima i na svim razinama.

Komisija je u potpunosti predana ostvarivanju Programa održivog razvoja do 2030. s pomoću sljedećih ključnih mjera i elemenata upravljanja:

- Komisija će uključiti ciljeve održivog razvoja u politike i inicijative EU-a, a za sve će njezine politike održivi razvoj biti osnovno vodeće načelo. U okviru postojećih i novih politika trebalo bi uzeti u obzir tri stupa održivog razvoja, tj. socijalne, okolišne i gospodarske probleme. Komisija će u tom smislu s pomoću alata za bolju regulativu osigurati da se njezinim politikama jamči održivost.
- Komisija će od 2017. redovito izvješćivati o napretku EU-a u provedbi Programa održivog razvoja do 2030.

- Radi promicanja održivog razvoja diljem svijeta EU će i dalje raditi s vanjskim partnerima koristeći se svim instrumentima koji su dostupni u okviru njegovih vanjskih politika te će posebno podupirati napore u zemljama u razvoju.
- Komisija se obvezala iznijeti provedbu Programa održivog razvoja do 2030. s Vijećem i Europskim parlamentom kao suzakonodavcima i proračunskim tijelom EU-a te s drugim europskim institucijama, međunarodnim organizacijama, organizacijama civilnog društva, građanima i drugim dionicima.
- Komisija će pokrenuti platformu s više dionika koja će pomoći u praćenju i razmjeni najboljih praksi provedbe ciljeva održivog razvoja u svim sektorima u državama članicama i na razini EU-a.
- Komisija će pokrenuti razmatranja o stvaranju daljnje dugoročnije vizije za razdoblje nakon 2020.

U skladu s obvezama u okviru Ujedinjenih naroda države članice pozivaju se da zadrže osjećaj odgovornosti i rade na nacionalnim okvirima za ostvarivanje ciljeva održivog razvoja te da pravovremeno provode povezane europske politike i revidiraju ostvareni napredak.

Tablica: Ciljevi održivog razvoja iz Programa održivog razvoja do 2030.⁴²

Ciljevi održivog razvoja iz Programa održivog razvoja do 2030.

1. cilj Iskorijeniti siromaštvo u svim njegovim oblicima i svugdje
2. cilj Iskorijeniti glad, postići sigurnost opskrbe hranom, poboljšati prehranu i promicati održivu poljoprivredu
3. cilj Osigurati zdrav život i promicati dobrobit za sve bez obzira na dobnu skupinu
4. cilj Osigurati uključivo, ravnopravno i kvalitetno obrazovanje te promicati mogućnosti cjeloživotnog učenja za sve
5. cilj Postići rodnu ravnopravnost i poboljšati položaj svih žena i djevojaka
6. cilj Osigurati dostupnost i održivo gospodarenje vodom i sanitarne usluge za sve
7. cilj Svima osigurati pristup pouzdanoj, održivoj i modernoj energiji po pristupačnoj cijeni
8. cilj Promicati kontinuiran, uključiv i održiv gospodarski rast, puno i produktivno zapošljavanje i pristojna radna mjesta za sve
9. cilj Izgraditi otpornu infrastrukturu, promicati uključivu i održivu industrijalizaciju i poticati inovacije
10. cilj Smanjiti nejednakost unutar i između država
11. cilj Učiniti gradove i naselja uključivima, sigurnima, otpornima i održivima
12. cilj Osigurati održive obrasce potrošnje i proizvodnje
13. cilj Poduzeti hitne mjere za borbu protiv klimatskih promjena i njihovih učinaka*
14. cilj Očuvati i održivo se koristiti oceanima, morima i morskim resursima za održivi razvoj
15. cilj Zaštititi, obnoviti i promicati održivo korištenje kopnenih ekosustava, održivo gospodariti šumama, boriti se protiv dezertifikacije i zaustaviti degradaciju tla i poništiti njezine učinke te zaustaviti gubitak biološke raznolikosti
16. cilj Promicati miroljubiva i uključiva društva za održiv razvoj, osigurati pristup pravdi za sve i izgraditi učinkovite, odgovorne i uključive institucije na svim razinama
17. cilj Ojačati sredstava provedbe globalnog partnerstva za održivi razvoj i revitalizirati ga

*Imajući u vidu da je Okvirna konvencija Ujedinjenih naroda o promjeni klime glavni međunarodni međuvladin forum za pregovaranje o globalnim odgovorima na klimatske promjene.

⁴² Rezolucija UN-a A/RES/70/1